

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ ЗА ПОЗОВАМИ В ІНТЕРЕСАХ ВИКРИВАЧІВ ТА В ДЕЯКИХ ПОВ'ЯЗАНИХ КАТЕГОРІЯХ СПРАВ

Будкевич В. А.

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Станом на сьогодні існує певна специфіка використання електронних доказів у адміністративних справах, що стосуються захисту інтересів викривачів, зокрема, щодо розподілу обов'язку доказування, специфічного предмета доказування та видів доказів, які подаються на підтвердження відповідних обставин (останнє стосується і деяких інших пов'язаних категорій справ, зокрема, щодо захисту інтересів осіб, щодо діяльності яких здійснив повідомлення викривач). «Викривачем» відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» слід вважати «фізичну особу, яка... повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною... діяльністю...» [1].

Так, по-перше, відповідно до ч. 2 ст. 77 Кодексу адміністративного судочинства України у справах щодо застосування суб'єктом владних повноважень чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до викривача *обов'язок доказування*, що прийняті рішення, вчинені дії є правомірними і не були мотивовані діями позивача чи його близьких осіб щодо здійснення цього повідомлення, покладається на відповідача [2]. На нашу думку, така норма є обґрунтованою з огляду на те, що переважна більшість електронних документів та іншої електронної інформації формується, зберігається саме у суб'єкта владних повноважень. До того ж, незалежно від вказаної норми, у вказаній статті зазначено, що суб'єкт владних повноважень повинен подати суду всі наявні у нього документи та матеріали. Отже, на відповідача покладається і обов'язок доведення факту належності та допустимості відповідних (електронних) доказів. Зазначене не позбавляє позивача (викривача) ставити під сумнів автентичність наданих електронних доказів (їх копій), зокрема, відповідно до ч. 5 ст. 99 Кодексу адміністративного судочинства

По-друге, в таких категоріях справ існує специфічний предмет доказування та відповідне сформоване практикою коло «стандартних»

доказів, зокрема електронних, на їх підтвердження. В першу чергу, до нього входять обставини щодо:

1) факту здійснення повідомлення викривачем про факти корупції через відповідні канали зв'язку; попередня обґрунтованість такого повідомлення (останнє може не стосуватися конкретної ситуації – залежно від обставин справи). В цьому аспекті визначальним є той факт, що серед каналів зв'язку, через які може здійснюватися повідомлення, чи не в першу чергу зазначені *електронні* засоби зв'язку (електронний портал, телефонні лінії тощо). Тому інформація з таких джерел може набути статусу саме електронних доказів (при дотриманні вимог щодо законності її створення, а також збирання для потреб судочинства);

2) обставини, які можуть свідчити про вчинення незаконного тиску саме у зв'язку із здійсненням викривачем відповідного повідомлення та інші порушення, що були допущені суб'єктом владних повноважень відносно прав та інтересів Позивача. Це можуть бути, зокрема, обставини щодо істотного порушення порядку здійснення дисциплінарного провадження щодо викривача (наприклад, неналежне повідомлення електронними засобами зв'язку про дату і місце проведення засідання дисциплінарної комісії) [3].

В контексті релевантної судової практики в розрізі електронних доказів поставали переважно питання щодо належності електронних доказів, зокрема, за таких фактичних обставин:

– «...При цьому, суд вважає недоведеним той факт, що позивач повідомлялась засобами електронної пошти, оскільки матеріали особової справи не містять тієї електронної адреси на яку направлялось повідомлення...» (питання про належність особі адреси електронної пошти) [3].

– «...Через мобільний додаток Telegram направлено повідомлення про запрошення до участі в засіданні Дисциплінарної комісії... Із матеріалів особової справи № 507 (т.1) ОСОБА_1 встановлено, що особисто позивачем у особовій картці № НОМЕР_1 зазначено номер телефону... Саме на цей номер телефону і направлено було повідомлення, а отже, вважається врученим...» [3].

В окремих випадках згадувалося питання про можливість дослідження оригіналів електронних доказів [4]. Водночас в інших випадках скріншоти приймалися як належні докази [5].

При цьому, цікавим є той факт, що, наприклад, в Порядку фіксації доведення інформації або документів до відома державного службовця шляхом використання засобів телекомунікаційного зв'язку, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 1042 від 11.12.2019, прямо вказано, що копія знімку екрану засобу телекомунікаційного

зв'язку може бути використана як додаток до протоколу, що підтверджує факт надіслання інформації або документів [6]. В такому вигляді, очевидно, докази поставатимуть і в судовому провадженні. Водночас в Роз'ясненнях до «Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо електронних доказів у цивільних та адміністративних провадженнях» вказано, що роздруківки (скріншоти) не є надійною формою подання електронних доказів, з огляду на неможливість перевірки метаданих та прихованої інформації [7]. Вказана обставина зумовлює необхідність доповнити відповідні нормативні положення щодо важливості зберігання оригінальної електронної інформації для цілей, зокрема, потенційного судового провадження.

Отже, в адміністративних справах щодо захисту прав та інтересів викривачів та деяких пов'язаних категоріях справ існують певні особливості використання електронних доказів, зокрема, пов'язані з видами електронних доказів на підтвердження конкретних обставин справи, обов'язку щодо їх подання, оцінки їх належності тощо. На нашу думку, наразі матеріальне законодавство, що встановлює процедури, порядок формування та зберігання відповідної електронної інформації, наразі потребує вдосконалення, а судова практика повинна виробити підходи щодо застосування відповідних процесуальних норм в розрізі використання електронних доказів.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 23.05.2022).
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 23.05.2022).
3. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 24.11.2021 у справі № 420/13302/20. *Opendatabot* : інформаційна система. URL: <https://opendatabot.ua/court/101723475-bf9e88cfe2e8e75b44353bb33d7f5689> (дата звернення: 23.05.2022).
4. Рішення Окружного адміністративного суду м Києва від 18.07.2019 у справі №640/18969/18. *Opendatabot*: інформаційна система. URL: <https://opendatabot.ua/court/83213550-9142f8dd65ffbf293f4087c00f839a01> (дата звернення: 23.05.2022).
5. Рішення Харківського окружного адміністративного суду м. Києва від 03.03.2020 у справі № 520/6163/19. *Opendatabot* : інформаційна система. URL: <https://opendatabot.ua/court/88204120-b4fa2d207fcb0ca33d7345b0f549b154> (дата звернення: 23.05.2022).

6. Про затвердження Порядку фіксації доведення інформації або документів до відома державного службовця шляхом використання засобів телекомунікаційного зв'язку: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 №1042. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1042-2019-%D0%BF#Text>

7. Керівні принципи Комітету Міністрів Ради Європи щодо електронних доказів в цивільних та адміністративних провадженнях від 30.01.2019 (текст). *Рада Європи* : веб-сайт. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-on-electronic-evidence-and-explanatory-memorandum/1680968ab5> (дата звернення: 24.05.2022).

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Ваврик С. О.

студентка 2 курсу ОС «Бакалавр»

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Питання визначення адміністративно-правового статусу Національного агентства з питань запобігання корупції є дуже важливим з кількох причин. По-перше, розуміння особливостей основних елементів Національного агентства з питань запобігання корупції (далі-НАЗК) дозволяє зробити повну і цілісну характеристику в розрізі аналізу його окремих складових. По-друге, особливий правовий статус є тим, що вирізняє НАЗК з-поміж інших суб'єктів запобігання та протидії корупції в Україні. По-третє, сприятиме кращому розумінню його як органу, що виконує одну з найважливіших функцій, а саме – антикорупційну, як одну з основних функцій держави, що забезпечує нормальне існування держави як єдиного механізму. При цьому антикорупційною функцією є комплексна діяльність, спрямована на ліквідацію причин та умов патогенності корупції, яка у найбільш загальному вигляді полягає в нормалізації роботи державного апарату, побудованого за максимально зручною та корисною для всіх членів суспільства технологією [1].

У науці адміністративного права питанням визначення поняття адміністративно-правового статусу займалося багато вчених. Наприклад, Н. Оніщенко, визначає вище вказане поняття як систему законодавчо встановлених і гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів і обов'язків суб'єкта суспільних відносин,